

krave in prodajamo mleko, ker vsaki dan ali saj na mesec skupimo denarja. Drugače pa je, ako ovce redimo, ker le enkrat v letu dobimo denarja in to takrat, kadar volno prodamo.

Priporoča se sploh, da v dobrih letinah mislimo na slabe, da si kaj prihranimo, kar nam v prihodnjem času dobro pride. Ravno tako ni napačno, ako imamo kadaj mnogo sená, žita itd., da ga en del za prihodnost prihranimo.

Preračunili bomo potem, koliko nam je treba dela v cev pri živini in za poljsko delo. Pri velikih kmetijah je navadno en hlapec pri dveh konjih ali dveh volih, in pri 15 kravah ali 30 teletih.

Poljske delavce bomo najemali. Pri velikih kmetijah je zdaj tudi navada, delo v pogoj (akord) dajati, kar je po moji pameti v marsikakem oziru dobro. Pri pogojih je ta dobiček, da ni treba toliko paznikov (Aufseher); delavci dobijo toliko plače, kolikor zaslužijo; če so na dan plačani, dobí pridni delavec ravno toliko kot slabi; če ima delavec delo v pogoji, mu je priložnost dana, več zaslužiti, ako je priden in uren v delu. Sicer je pri pogoji še to dobro, da, kadar delavec pogojeno delo končá, lahko pogledamo, ali je delo dobro naredil, in pri pogoji lahko omenimo, ako ni delo popolnoma dobro dovršeno, da ne dobí celega plačila. Tudi pri tacih pogodbah vemo koj, koliko bo to ali uno delo veljalo. Mnogo je del, ki so pripravna, da se dajo v pogoj, postavimo žetev, košnja, mlačev, sadenje dreves, kopanje jarkov itd. Sploh veljavnih števil za pogoj ni ravno lahko v izgled postaviti, ker v enem kraju je cena delavcev drugača kot v drugem kraju itd. Vendar more gospodar to že izvedeti, ako eno leto posebno pazljivo čuje nad delavci, vse zapiše, koliko delavcev je delalo in koliko časa, kakošno je bilo vreme itd. Drugo leto bo lahko vedel, koliko je delavcem plačati v pogoj — to je, počez — za to ali uno delo.

Pri tej priliki pa moram omeniti, kako potrebno je, da si dobrih delavcev dobimo. To dosežemo, ako take, ktere smemo imenovati zveste, pridne in pametne, bolje plačamo, jim vedno, kolikor je moč, zaslužka damo, da jim pri delih, ktera so posebno važna in težka, ako jih dobro izpeljejo, damo poseben nadarek; tudi pametno ravnamo, ako za svoje zveste in dobre delavce skrbimo po zimi, ko jim mnogokrat živeža manjka, in jim damo, če je mogoče, tudi pozimi dela in zaslužka.

Zdravilska drobtinica.

(Kako se more vid brez stroškov in bolečin zboljšati?) Na vprašanje: kako bi si mogel svoj slab vid zboljšati, mi je svetoval sloveč homeopat: naj si vsako jutro četrť ure potem ko vstanem (da se po spanji ogrele oči ohladijo) čisto studenčnico (mrzlo vodo, kakoršna se za umivanje obraza rabi) s prsti obeh rok škropim v odprte oči. — Od začetka mi je bilo težko, oči odprte imeti, kadar sem vodo v nje škropil, al kmalu sem se privadil, pa tudi kmalu bolje videl. To ponavljam vsaki dan, vid sem si toliko zboljšal, da s prostimi očmi zdaj boljše vidim, kakor sem pred malo meseci videl skozi najboljša očala. S.....

Národne stvari.

Slovanski škofje in druga duhovščina z ljudstvom; ljudstvo s škofi in duhovščino.

Presilno se je jelo udarjati po naši častiti duhovščini, menda prav zato, ker je narodnost trn v peti

pseudo-liberalnim Nemcem in Magjarom. Toda vprašamo vsakega poštenjaka: ali more duhovščina drugača biti nego národna? Naj našim bralcem navedemo besede, s kterimi „Pozor“ brani hrvaško duhovščino:

„Duhovščina je bila in je še danes narodnosti najtrdnjše sleme. In to ne more biti drugače. Ona vedno in neposrednje občuje z ljudstvom; v svoji neodvisni službi, po svoji viši omiki in ker je izšla iz ljudstva, spoštuje in ljubi svoj narod in se je z njim zrastla v neločljivo celoto; ona je ljudstvu mati, svetovalka in služabnica; ona ima moralične in materijalne pomočke, s kterimi je ljudstvu svojemu na pomoč v vsaki nezgodi; ona ima sredstva, s kterimi ljudstvo v državljanskem življenji brani vsake silovitosti in nepostavnosti ter je v političnem oziru tudi pripravljena za srečnejšo prihodnost. Naša duhovščina se od duhovščine drugih dežel loči v tem, da je svobodoljubna; ona namreč vé in spoznava, da je svoboda temelj krščanstvu, kajti ni je krščanske ljubezni brez svobode, in prav zato je edinih misli z narodom, ktereга stiskajo težka bremena. To je duhovščini glavni razlog, da se z ljudstvom poteza za narodnost, samostojnost in neodvisnost. Naša duhovščina, na katero s ponosom in z vsem zaupanjem ljudstvo obrača svoje oči med tem, ko njeni nasprotniki ves žolč izlivajo na njo, bo z narodom vred imela prestati še marsiktero skušnjo in pretrpeti marsiktero bridkost z onim ljudstvom, za katero se poganja s toliko stanovitnostjo in ljubeznijo. Duhovščina pa bode vse te bridkosti iz lastnega prepričanja slavno prenašala, nikakor nam ni treba prigovarjati jej, da strpi; kajti narodna stanovitnost, kolikor je hvale in čisla vredna lastnost, nikdar ne zbríše dolžnosti, ktera veže duhovnega pastirja. — Nikdo ne vé, koliko časa bode trajal národni boj in na ktera pota jo zavije. — V današnjih časih se ta boj vodi z orožjem sile, sili pa se ubranimo s stanovitno srčnostjo, kajti sila nima nikdar dolzega obstanka; toraj morajo nastopiti razmere, v kterih razsodi moralično, duhovno orožje. Ob tistih časih pa bode treba duhovnih sil, trdega znanja, zavesti o cilji, čistih značajev, izglednega obnašanja in vseh tistih moraličnih prednosti, ktere človeka odlikujejo od človeka, in brez kterih si še misliti ne moremo pravega duhovnega pastirja. Po tem naj se toraj ozirajo mladi duhovniki, oni plemeniti cepiči, iz kterih imajo vzrasti mogočne cedre libanonske. Z močjo duhá in trdnim značajem oborožena — kako da ne bi zmagała vseh satanovih in peklenških skušnjav?“

Človek bi kmalu mislil, da je „Pozor“ pisal o slovenski duhovščini in njenih razmerah do ljudstva; kajti prav vse tako je tudi pri nas na Slovenskem, in menda tudi pri drugih Slovanih. Temu je priča to, kar piše „Politika“ o Moravanih in Čehih.

Kako se duhovščina sumniči tudi na Moravskem in Českem, to kaže pismo, ktero je tamošnjim konzistorijem konec julija meseca t. l. pisal gosp. minister pravosodja in uka. V glavnih točkah se to pismo tako-le glasi: „*Slavjani so novo pot nastopili s tem, da si iščejo ruskega sočutja in se učé ruskega jezika. Pripoveduje se, da to podpira duhovščina in učiteljstvo. Resno se toraj opominja konzistorij, da v okom pride temu gibanju, sicer bode vlada primorana napeti vse svoje žile.*“ Vsled tega opomina je brnski konzistorij (Brünner Consistorium) duhovščini razposlal okrožnico, ob enem pa tudi ministerstvu na Dunaj odposlal krepko zavrnilo, kteremu je v prepisu priložil to okrožnico. V tej okrožnici — pravi konzistorij — je škof omenjeni ministerski opomin svoji duhovščini razglasil le zarad tistih stvari, ki zadevajo duhovske zadeve. V teh bode ravnal po svoji dolžnosti. „Kar pa vlada dalje pravi, da je slovansko ljudstvo jelo ozi-

rati se na tujo državo, temu je krivo to, da ljudstvo ni zadovoljno z domačimi notranjimi razmerami. Kar se tiče učenja ruskega jezika, to pa škof mora tako malo braniti, kakor učenje laškega ali francozkega jezika. Kar poslednjič besedici ministerskega opomina „pripoveduje se“ tiče, mora konzistorij spoznati, da se mu žalostno znamenje zdi to, da minister duhovščino neloyalnosti (nepostavnosti) obdolžuje kar na sumničenje nekterih dunajskih časnikov, ki so že silo grešili v tem oziru.“ „Politika“ dalje naznanja, da se o lo muškemu nadškofu ni vredno zdelo, odgovoriti temu ministerskemu opominu. — Slava tako možatim višim duhovnim pastirjem! — Znan nam je pa, žalibog, tudi škof (hvala Bogu, da do sedaj le eden), ki se od teh škofov loči, kakor noč od dneva. In ta je zagrebški kardinal Jurij Havlik; razglasil je namreč pastirski list, v katerem duhovščini do neba povzdiguje srečo, ki ima Hrvatom prikliti iz dvalizma, kterege so sprejeli zastopniki ogerskega naroda (je li magjarski narod edini zastopnik narodov ogerske krone?!), kterege so sprejeli zastopniki nemško-slovanskih ljudstev, (koliko?) itd. Že iz te mešanice častiti bralci lahko spoznajo, da je cerkveni zagrebški časnik „Katolički list“ po pravici o tem pastirskem listu vskliknil: „Bog nas varuj take zmešnjave!“ — Po takem res ni čudo, da je toliko duhovnov učiteljev v zagrebški škofiji odstavljenih.

Nekoliko sklepov

na predzgodovinsko omiko slovanskih narodov v obče, in slovenskega naroda posebej,

povzetih iz primerjanja njihovih jezikov.

Posnel po F. E. Vocel-novem sestavku „O vzdelenosti Slovanského národu v prvotnih sidlech jeho“ prof. J. Majciger.

(Konec.)

6. Verske zadeve.

Tudi besede, ktere se vztegajo na vero in verske obrede, segajo še nazaj v skupno slovansko domovino. Tako je pred drugimi beseda „bog“ vsem slovanskim jezikom občna. Slov. bog, staroslov. bog, česk. buh, srbskohrv. bog, poljsko-rusk. bog, luž. bog. Izpeljana je beseda iz sansk. „bhagas“, kar pomenja: častitljiv, venerabilis. Nahajamo v vseh današnjih slovanskih jezikih besedo: „obět“, ki pomenja stvar bogu obljubljen to, kar latinski votum, slov. obljuba = Gelübde. Tako se glasi: staroslov. obět in oběštati, slov. obečati, rusk. oběščat', srbskohrv. obečati, poljsk. obiecywać, obiecać. Beseda obět je tedaj našim prednikom toliko kar „daritev“, darilo = Opfer. Žgano obet so Slovani imenovali „žrtva“ od „žreti“ iz korenike gr. in drž. pomenjajoče: celebrare, častiti. Slov. žrtva, staroslov. žrtva, rusk. žertva, poljsk. zartwa. Beseda raj = paradisus je vsem Slovanom občna. Slov. raj, staroslov. raj, česk. ráj, rusk. raj, poljsk. raj, srbskohrv. raj, luž. raj. Splošnost te besede priča o veri slovanskih narodov na bodoče življenje po smrti že v predkristijanskih dôbah. Tudi beseda nebo je vsem Slovanom občna: slov. nebo, staroslov. nebo, česk. nebo, rusk. nebo itd. Ravno tako „mogila“ tumulus = Grabhügel: slov. mogila ali gomila, starosl. mogyla ali gomila, bolg. mogil, srbskohrv. gomila, poljsk. mogila, rusk. mogila, rusk. mogila. Izpeljana je iz korenike: mog = rasti, crescere. (Mikl.) Beseda „hram“ za tempelj je skoraj vsem Slovanom občna: slov. hram, posebno v zvezi božji hram, srbskohrv. hram, česk. chram, rusk. hram. Vsem Slovanom znana je beseda: molitva; slov. molitva,

česk. modlitba, staroslov. molitva, rusk. molitba, poljsk. modlitwa, srbskohrv. molba. Korenika je mr = terere, odkod mil = contritus, kakor se v odlomkih brizinskih bere: mil se tvorja. Se ve da je glagol „moliti“ tudi občeslovansk.

7. Državne razmere.

Na izvirno vredbo slovanske državne združbe pokazujejo besede: slov. pleme, staroslov. pleme, česk. plémě, rusk. plemja, srbskohrv. pleme; slov. rod, rusk. rod, srbskohrv. rod, česk. rod; slov. občina, srbskohrv. občina, rusk. obščinost, česk. obec; v vseh slovanskih jezikih se dalje nahaja prevažna beseda: župa, iz nje: župan, župnik, županija. Ravno tako so besede v vseh slovanskih jezikih nahajajoče se: knez, kmet, vojvoda, vladika, starejšina itd. priče za družbinske rede in pravne običaje pri Slovanih v starodavni dôbi.

Da so naši praočeti že v pradobi vse svoje stvari in razmere lepo po postavah obravnovali in vrejali, kaže beseda zakon vsem slovanskim jezikom v pomenu postava znana. Tako se glasi slov. zakon, česk. zakon, srbskohrv. zakon, rusk. zakon; slov. pravo, staroslov. pravo, pravda, česk. pravo (pravda = lex divina Mat. verb.), rusk. pravo, srbskohrv. pravo, poljsk. prawo, luž. pravo, pravda, dalje slov. sod, starosl. sąd, česk. soud, rusk. sud, srbskohrv. sud, poljsk. sąd, luž. sud. Sem spadajo tudi besede: rota = jusjurandum, svod, lice (corpus delicti).

Sploh se sme trditi, da je pravo posameznih narodov slovanskih položeno na splošno pravo slovanskega plemena. To je zadosti dokazal H. Jireček v svoji knjigi „Slov. pravo v Čechách, 141 nn.“

8. Trgovina.

Da je že v pradavnih časih trgovina med Slovani bila znana in cvetela, svedočijo besede se na ta posel vztegajoče in se pri vseh Slovanih še nahajajoče. Tako imamo slov. mera, česk. míra, rusk. měra, srbskohrv. měra, poljsk. miara, luž. mjera; slov. trg, česk. trh, srbskohrv. targ ali trg; dalje slov. loket ali lakot, česk. loket, rusk. lokot, srbskohrv. lakot, poljsk. lokieć, luž. lúché; slov. penez, staroslov. penez, česk. peníz, poljsk. pieniążd, srbskohrv. penez, luž. penez.

9. Osebna imena.

Grki so bili med starimi narodi visoko izobražen narod. To svojo izobraženost so med drugim mnogim tudi izraževali v tvorbi lastnih osebnih imen. Težko najdeš lepših, bolj poetičnih, umnejše stvarjenih lastnih imen od grških. Pa tudi stari Slovani so imeli tako lepo izmišljenih izraženih lastnih imen. Najdemo pri njih: Boljeslave in Bogomire, Vladislave in Vladimire, Jaroslave in Jaromire, Svetopolke in Večeslave, Dobroslave, Črtomire, Radovane, Soběslave, Gostimile, Budimire in še nešteto drugih, ki nahajajo v grških imenih sebi podobno vstvarjena imena. Ako bereš slovanski Dobroslav, gotovo mu primeriš grški Ἀγαθοκλῆς, slovanskemu Svetoslav, grški Ἱεροκλῆς, Boljeslav, Večeslav, grški Πολυκλῆς, Premislu grški Ἐπιφρων ali Προμθεύς. In taka lastna imena se nahajajo pri vseh slovanskih narodih po vseh časih in krajih; njihov začetek, njihova tvorba sega tedaj še nazaj v občno pradomovino. Ako bi pa kdo vgovoril, da so naši predniki le Grke posnemaje si jih vstvarili, pač mu smemo odgovoriti, da mora oni, ki more lepoto take imenske stvorbe razumeti in v svojem jeziku posneti, gotovo le človek visoke izobraženosti biti.